

Tussenstand Uitvoeringsprogramma Kostenbeheersing Jeugdhulp '24 – '28

mei 2025

Inleiding

Rijswijk had in 2023 een stijging van de kosten jeugdhulp van €3,5 mln. ten opzichte van het jaar 2022. Ook in 2024 verwachten we vanwege indexatie en groei van onze stad een stijging in de lasten voor de jeugdhulp van ca. €2 mln. Deze stijging legt een stevig beslag op de middelen van het Sociaal Domein en de gemeentelijke begroting en zet de uitvoerbaarheid van de publieke taak om invulling te geven aan de Jeugdwet en andere overheidstaken en ambities stevig onder druk.

Naast de financiële druk staat ook de toegankelijkheid en de kwaliteit van de jeugdhulp onder druk. Door de toename van het aantal jeugdigen, de beperkte uitstroom en toename van de zwaarte en intensiteit raakt de jeugdhulpketen verstopt. Lange wachtlijsten ontstaan en de meest kwetsbare kinderen vallen tussen wal en schip. Het probleem van oplopende kosten, de toegankelijkheid en kwaliteit van de jeugdhulp versterken elkaar. Een integrale aanpak van zowel de kostenontwikkeling als de toegankelijkheid en kwaliteit is noodzakelijk om beide problemen te nivelleren.

Medio 2024 is daarom het Uitvoeringsprogramma Kostenbeheersing Jeugdhulp '24 – '28 van start gegaan. Breed werd de noodzaak gevoeld om hier, naast landelijke en regionale inspanningen, ook als gemeente te trachten deze trend om te buigen, naar aanvaardbare en betaalbare proporties. Wetend dat effecten vaak pas na verloop van tijd zicht- en merkbaar zouden worden, beslaat het programma een periode van 4 jaar.

De voorliggende 'tussenstand', verdelen we in drie gedeelten. Het eerste gedeelte gaat over de financiële doelstellingen, het tweede over de kwantitatieve doelstellingen en tenslotte gaat het derde deel over de 'te operationaliseren kwalitatieve doelstellingen'. We zullen zowel tekstueel als kwantitatief (waar mogelijk met data en euro's) beschrijven welke inspanningen gedaan zijn en wat de effecten en/of resultaten daarvan zijn en welke we verwachten de komende jaren.

Financiële doelstellingen

Het rijk is gestart met de Hervormingsagenda Jeugd. Onderdeel hiervan is een korting op de rijksbijdrage voor jeugdhulp. Om de balans tussen lasten en baten de komende jaren gezond te houden willen we een besparing op de uitgaven realiseren van €1.2 mln. per 2024 oplopend naar €2.5 mln. per 2026.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Maatregelen Hervormingsagenda	0	-1.043	-1.043	-2.679	-2.835	-2.835

Financiering vanuit het Rijk aan gemeenten

Begin 2025 heeft de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd (Commissie Van Ark) een advies aan Rijk en gemeenten gegeven over de uitvoering van de Hervormingsagenda jeugdhulp en de financiering. Hieronder de conclusies over de financiering van de jeugdhulp.

Gemeentefonds en jeugdhulp

Gemeenten hebben naast de maatwerkvoorzieningen jeugdhulp ook uitgaven in het voorliggend veld. Deze 'meerkosten voorliggend veld' omvatten onder meer de inzet van de lokale teams en de inzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin. De uitgaven meerkosten voorliggend veld zijn sinds 2015 sterk toegenomen. Het is duidelijk dat het beschikbare budget vanuit het Gemeentefonds niet toereikend is. Voor Rijswijk betekent dat een tekort in 2024 van €2,3 mln. De commissie adviseert Rijk en gemeenten om de ontstane verliezen over 2023 en 2024 in gezamenlijkheid op te vangen en beiden de helft van de verliezen voor hun rekening te nemen.

Meerjarig financieel kader

De commissie adviseert Rijk en gemeenten het meerjarig financieel kader voor de periode 2025 – 2028 (waarin bezuinigingen zijn opgenomen) opnieuw vast te stellen. De commissie acht het niet haalbaar en niet wenselijk om de beoogde besparingen vanaf 2026 (onderdeel van de Hervormingsagenda Jeugd) te handhaven.

Advies aan gemeenten

De commissie roept gemeenten op om het eventuele aanvullende budget dat beschikbaar komt, te benutten ter versterking van de sociale basis. De commissie hoopt dat de inzet ter versterking van de sociale basis, in de komende jaren zal renderen. Dat betekent dat door vroegsignalering hulpvragen van jongeren eerder in beeld komen en hierop via collectieve voorzieningen en/of lichte ambulante hulp kan worden ingespeeld. Dit moet zichtbaar worden in minder afgegeven beschikkingen voor maatwerkvoorzieningen.

Kwantitatieve doelstellingen

Om het financiële resultaat te behalen wat we beogen, zijn er twee indicatoren die dit bepalen. De kosten van jeugdzorg is in feite een 'P x Q'-verhaal, 'Prijs' maal 'Hoeveelheid'. Ofwel, de kosten worden beïnvloed door het aantal jeugdigen in jeugdzorg en de kosten van die zorg. Vandaar de volgende twee meetbare doelstellingen:

1. Het terugbrengen van het aandeel jongeren in de jeugdhulp van 1 op de 8 jongeren in 2024 naar 1 op de 10 jongeren in 2026.
2. Het terugbrengen van de gemiddelde kosten per jeugdige per jaar van €10.500 in 2023 naar €9.500 in 2028.

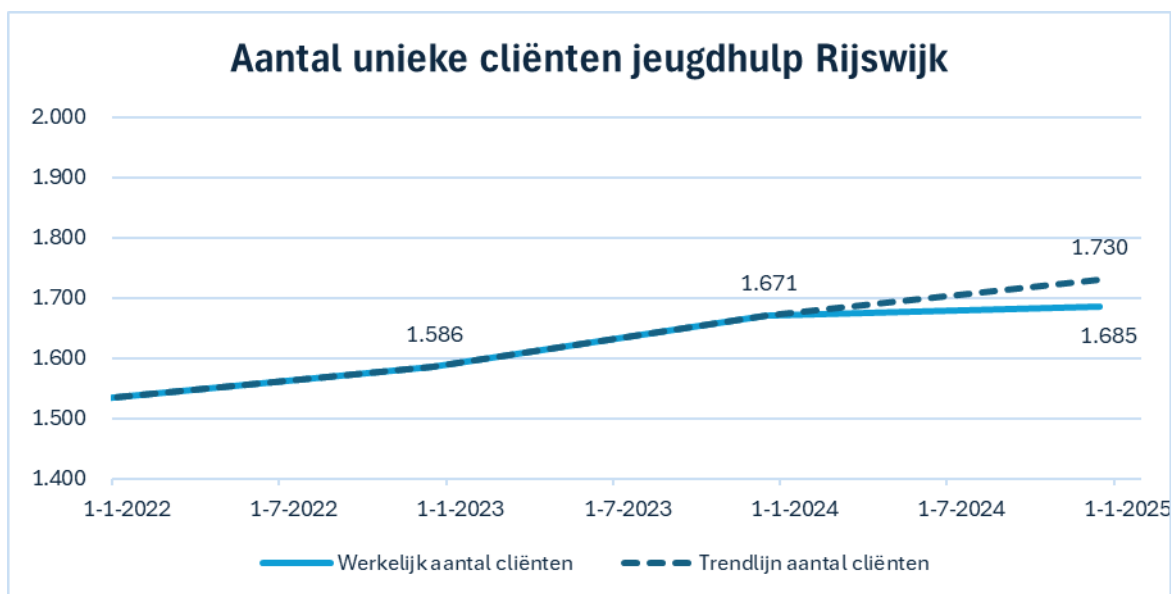
Verantwoording Kwantitatieve doelstellingen

1. *Het terugbrengen van het aandeel jongeren in de jeugdhulp van 1 op de 8 jongeren in 2024 naar 1 op de 10 jongeren in 2028.*

De druk op onze jeugdigen groeit, door prestatiedruk (niet in de laatste plaats van ouders), door social media, groepsdynamieken en het gevoel 'veel te moeten'. 'We' hebben steeds meer moeite met opvoeden, grenzen stellen, zijn druk met onze carrière, zijn mondiger en individualistischer en we eisen steeds meer van de overheid. Dat laatste zien we op meerdere terreinen, dus ook in de jeugdhulp.

Begin 2024 waren er 12.565 jeugdigen van 18 jaar of jonger. In 2015 ontving één op de tien jeugdigen jeugdhulp. Dat was begin 2024 één op de 8 jeugdigen. Het streven is weer terug te keren naar het niveau van 2015, uiterlijk in 2028, maar bij voorkeur eerder.

Zoals eerder vermeld is het Uitvoeringsprogramma Kostenbeheersing Jeugdhulp na de zomer van 2024 van start gegaan. We konden een aantal maatregelen nemen, met name in de uitvoering bij het Jeugdteam. Mede daardoor bedroeg het aantal jeugdigen eind 2024 afgerond **1 op 8**. Landelijk is het 1 op 7. Hieronder de ontwikkeling van het aantal jeugdigen in jeugdhulp in Rijswijk.



2. *Het terugbrengen van de gemiddelde kosten per jeugdige per jaar van €10.500 in 2023 naar €9.500 in 2028.*

Ook de kosten van de jeugdzorg blijven stijgen. Door inflatie, door intensievere en langdurigere inzet van ondersteuning, door stijgende tarieven vanwege een krappe arbeidsmarkt. We zijn kritischer geworden bij het toekennen van ondersteuning, hanteren kortere termijnen en zorgzwaarte, spreken aanbieders aan op hun resultaten en inspanningen. Kortom, we doen veel om de inzet van jeugdhulp binnen de perken te houden. Dit is de doelstelling waarop we lokaal minder invloed hebben dan op de eerste doelstelling. Dat komt grotendeels omdat de jeugdhulp regionaal is ingekocht en de tarieven vastliggen tot en met 2026. Momenteel is een nieuwe aanbesteding in voorbereiding, waarbij uitgegaan wordt van een andere segmentering van de vormen van jeugdhulp, van een aangescherpt nieuw normenkader en met minder aanbieders dan voorheen.

De gemiddelde kosten per jeugdige in 2024 bedroeg **€10.681** (uitgedrukt in prijspeil 2023 zodat 2024 goed vergelijkbaar is met 2023).

De lichte stijging van de gemiddelde kosten hangt samen met de kostenstijging van gecertificeerde instellingen en ambulante zorg.

Inhoudelijk te operationaliseren doelstellingen

Om de twee kwantitatieve doelstellingen te bereiken hebben we die vertaald naar een aantal inhoudelijke doelstellingen, waarmee we concrete handvatten hebben om een ombuiging te realiseren:

- a. We versterken de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van jongeren en zijn omgeving. We gaan uit van het principe dat ieder kind recht heeft op "geen" jeugdhulp. Dus niet iedere vraag behoeft een curatief antwoord.
- b. Bij iedere zorgaanvraag gaan we uit van het principe goed is goed genoeg, zorg wordt ingezet op de lichtste vorm van hulp en de kortste duur.
- c. We werken met jeugdhulp die werkt. We sturen aan op afschaling of uitstroom bij jeugdhulp die niet leidt tot verbetering.
- d. We sturen actiever op uitstroom. We gaan uit van het principe dat er ook jeugdigen uitbehandeld zijn.
- e. Triage verloopt altijd via het jeugdteam, we gaan hiervoor in gesprek met de huisarts, het onderwijs en de zorgaanbieders. Uitzondering is de triage via de rechtbank en de gecertificeerde instellingen.
- f. We zorgen voor een sterk preventief veld, waardoor hulp en ondersteuning collectiever en in lichtere vorm geboden wordt.

- g. We onderzoeken het huidige bestand van jeugdigen in jeugdzorg op onwenselijke en onlogische zorg en ondersteuning. Bijvoorbeeld de 25 duurste kinderen, de stijging van meer dan 30% omzet bij bepaalde zorgaanbieders of het zorgpakket voor jeugdigen van 17+ jaar.
- h. We gaan de teams scholen op kostenbewustzijn en maken dit ook bespreekbaar met inwoners.
- i. We gaan het jeugdteam inhouden.
- j. Breed sturen op kostenbewustzijn, o.a. door opnemen van de kosten traject opnemen in de beschikkingen.

De onderstaande maatregelen zijn een uitwerking van de inhoudelijke doelstellingen en gekozen omdat ze een dempende werking op de uitgaven hebben. Hieronder geven we per maatregel aan op welke doelstelling ze effect hebben gehad. Waar het kan noemen we een gerealiseerd besparingsbedrag, maar dat is niet in alle gevallen mogelijk.

Verantwoording Inhoudelijk te operationaliseren doelstellingen

Op basis van de bovenstaande doelen is een aantal maatregelen genomen.

Instellen van een maatwerktafel in het Jeugdteam.

Hier worden alle mogelijke toekenningen die boven het Richtinggevend Kader (RGK) zouden uitkomen, besproken worden en zo mogelijk bijgesteld. Daarmee zetten we in op 'goed is goed genoeg' (**doelstelling b**), zorgen we ervoor dat er niet meer zorg wordt toegekend en/of langer dan noodzakelijk (**doelstellingen c en d**).

Wekelijks aanmeldoverleg in het Jeugdteam

Hierin bespreekt het jeugdteam met de maatschappelijke partners alle nieuwe aanmeldingen. Daarbij is de normaliseringsgedachte de grondhouding, waarin niet alle hulpvragen hoeven te leiden tot een hulpaanbod (**doelstelling a**). De consultants van het Jeugdteam kijken eerder naar de gezinsomstandigheden, naar de oorzaak van het probleem dat zich manifesteert bij de jeugdige. Zo mogelijk kan worden verwezen naar het preventieve veld (**doelstelling f**). Medio 2024 is deze maatregel ingevoerd. Mede door deze maatregel is in 2024 naar schatting € 300.000 bespaard.

Nieuwe werkwijze voor consultants van het Jeugdteam

Deels met daarin aanscherping van de toekenningen. Instellen maximale duur van de toekenning van 1 jaar in plaats van meerjarig. Dit werkt vooral door in de **doelstellingen b, c en d**. Daarnaast zijn de consultants van het jeugdteam zich bewust geworden van het financiële effect van hun toekenningen, in werkoverleggen en interviews is dit aan de orde gekomen (**doelstelling h**).

Aanscherpen rol en positie van de Toets-medewerker

Een belangrijke taak van de T-medewerker is toezien op de toekenningen van jeugdhulp door de consultants van het jeugdteam. De opdracht aan de T-medewerker is aangescherpt, waardoor deze 'strenger' kijkt naar de toekenningen van de consultants. Daarnaast is per 1 februari 2025 een tweede T-medewerker aangesteld, waardoor nu alle toekenningen onder de loep genomen kunnen worden. Deze intensivering heeft vooral effect op de **doelstellingen a, b, c en d**. Naar verwachting levert de inzet van de T-medewerkers een besparing van € 345.000 op in 2025.

Een aantal cliënten overdragen van de jeugdwet naar de Wet Langdurige Zorg (Wlz).

Er is een analyse gemaakt van jeugdigen van wie we inschatten dat de problematiek geen verbetering meer zal laten zien. We hebben een mantelzorgmakelaar ingezet om ouders te helpen met een eventuele overgang van de Jeugdwet naar de Wlz. Het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) is de instantie die dit beoordeelt en beslist. Deze actie loopt in 2025 door, de aanstelling van een consultant met specifieke Wlz-ervaring helpt in het herkennen van mogelijke Wlz-situaties (**doelstelling g**). Tot nu toe heeft deze maatregel een structurele besparing van € 385.000 per jaar opgeleverd.

Analyses uitgevoerd op diverse categorieën zorg

Bij de overgang van een 18-jarige van Jeugdwet naar Wmo vindt altijd een toets plaats welke zorg aan de cliënt geleverd wordt en of deze zorg past binnen de kaders van de Wmo.

Er is een analyse gemaakt van de 10 duurste zorgtrajecten. Jeugdigen die in deze categorie vallen, hebben in veel gevallen complexe, meervoudige problematiek van zowel lichamelijke als mentale aard. In alle situaties is gebleken dat het noodzakelijke zorg betrof.

Triage

Voor het realiseren van **doelstelling e** is overleg met huisartsen en Gecertificeerde Instellingen nodig. Huisartsen en GI's hebben op grond van de Jeugdwet een eigenstandige verantwoordelijkheid en bevoegdheid om jeugdzorg toe te kennen. We gesprekken gevoerd met de huisartsen in Rijswijk, via de Hadoks., het vervolg moet in 2025 vorm en inhoud krijgen. Onderdeel van deze doelstelling is het verder uitbreiden en verbeteren van de inzet van de Praktijkondersteuner Jeugd (POHJ-GGZ). Deze consulent van het Jeugdteam kan snel ingezet worden en kan inzet van duurdere jeugdzorg voorkomen.

Inhousen Jeugdteam

Doelstelling i betreft het in dienst nemen van jeugdconsulenten. In 2024 heeft werving en selectie plaatsgevonden. De krapte op de arbeidsmarkt, ook voor consulenten, bleek hier een obstakel. Er is afscheid genomen van een aantal extern ingehuurde consulenten en enkele 'vaste' consulenten zijn in dienst gekomen. De structurele besparing bedraagt naar schatting €200.000 per jaar. In 2025 zal opnieuw worden geworven voor jeugdconsulenten.

Kosten van Jeugdzorg opnemen in beschikking

Doelstelling j betrof het opnemen van de kosten van een jeugdzorgtraject in de beschikking, met als doel vooral bij de ouders bewustwording te creëren. Dit naar voorbeeld van de gemeente Westland. Het heeft niet direct een kostenbesparend effect, maar draagt bij aan bewustwording. Deze actie zal in de loop van 2025 worden verankerd in de Verordening Jeugdhulp en de bijbehorende beleidsregels.

Onderstaande tabel toont de gerealiseerde besparingen in 2024 en geeft een prognose van de besparing in 2025.

Overzicht taakstelling en gerealiseerde besparingen				
	2024	2025	2026	2027
Taakstelling	€ 1.200.000	€ 1.200.000	€ 2.500.000	€ 2.500.000
Instellen maatwerktafel Jeugdteam				
Wekelijks aanmeldoverleg Jeugdteam	€ 302.500	€ 198.000	€ 198.000	€ 198.000
Nieuwe werkwijze consulenten Jeugdteam				
Aanscherpen rol en positie Toets-medewerker	€ 210.000	€ 704.381	€ 914.381	€ 914.381
Overdragen cliënten van Jeugdwet naar Wlz		€ 385.000	€ 438.000	€ 438.000
Inhousen Jeugdteam		€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Resterende taakstelling	€ 687.500	€ -287.381	€ 749.619	€ 749.619

De genomen maatregelen leiden samen tot een aangescherpte werkwijze bij het jeugdteam. Die samenhang blijkt effectief te zijn, de resultaten van het tweede halfjaar van 2024 laten dat zien. Het maakt het echter wel lastiger om die resultaten direct aan één maatregel te koppelen. Waar dat kon, hebben we dat gedaan (zie boven). Voor de komende jaren hebben we een inschatting gemaakt van het voortschrijdende effect van de genomen maatregelen. Daarnaast bedenken we de komende tijd aanvullende en nieuwe maatregelen, ter vergroting van het financiële resultaat.

Tot slot

Kort samengevat, zagen we de kosten van jeugdzorg de afgelopen jaren flink toenemen. Dat noodzaakte ons tot het nemen van maatregelen, vertaald naar ombuigingen van € 1.2 mio, oplopend naar € 2.5 mio. Het uitvoeringsprogramma Kostenbeheersing Jeugdhulp '24 - '28 is medio 2024 van start gegaan en laat al de eerste resultaten zien. We doen wat binnen onze eigen gemeentelijke mogelijkheden ligt. En we lijken op het goede spoor te zitten. Wel moeten we ons realiseren dat veel effecten pas na langere tijd zichtbaar worden. Vandaar dat het programma tot 2028 doorloopt. Daarnaast kunnen veranderende omstandigheden van invloed zijn op onze aanpak en de resultaten.

De nu voorliggende verantwoording is een eerste tussentijdse verantwoording, deze zal jaarlijks worden herhaald.